

7
39

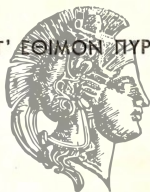
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΔΡΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. 'Ερωτ. *Μουσ. ν. 39/1970*

Α'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

20-12-1969/12-2-1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)...^{Ἄντιββα}.....
(παλαιότερον ὄνομα : ..^{Τελωνία}), Ἐπαρχίας ^{Μηθύμνης}
Νομοῦ ^{Λέεβου}.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος ^{Πατροκλὸς}
^{Π. Παντεάκης} ἐπάγγελμα ^{Διδάσκαλος}.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις ^{Ἄντιββα-Λέεβου}.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... ⁶.....

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ^{Ἰωάννης Καραβαΐδης τοῦ Χρυ-}
^{σοστόμου}.....
ἡλικία ⁶⁷..... γραμματικαὶ γνώσεις ^{Γ. Δημοτικῶν}...
..... τόπος καταγωγῆς ^{Ἄντιββα}.....

β) ^{Ζαρηπάρης Φώτιος Χρυσοστόμου} ἡλικία ⁷⁰ γραμ-
^{μνῶν} γνώσεις ^{Ε Δημοτικῶν} τόπος καταγωγῆς ^{Ἄντιββα}.

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; ^{Διὰ τὴν σποράν προωρίζοντο πεδινὰι}
^{περιοχαὶ ἢ γήλοφοι καὶ διὰ τὴν βοσκήν βοσκοτόποι}
Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; ^{Ἦσαν χωρισταὶ}.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητες· δ) εἰς μονὰς κλπ. ^{Ἀνῆκον}
^{τοῖς π.λ. ἰδιοκ. εἰς χωρικοὺς καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν}
^{κοινότητα καὶ μονὰς}
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; ^{Ζῶντες οἱ γονεῖς προκίδουν τὴν περιουσίαν}
^{τῶν..ματὰ τὸν γάμον τῶν..τέκνων..τῶν..}

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; Ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν.....

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; Ναί.....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς άτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; Εἰς τὰ κτήματα τῶν μοναστηρίων ἐργάζοντο ἄτομα.....

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ;...

Δεν εἶχον ἰδιωτικὴν ὀνομασίαν.....

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα;) Εἰς εἶδος καὶ εἰς χρήμα ἀνάλογον τῶν ἐργων.....

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; Πολλοὶ ναί. ἐμὲ δὲ νενανταὺς μακρόφρου καὶ ἐργάζοντο εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.....

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; Ἐπῆγαινον ἐποχικῶς ὡς ἐργάται, κτίσται καὶ χανωτῆδες....

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλάμιδος μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;....

Η. ἀναστροφῆς τῶν ὀργάνων αὐτῶν. ἐγένετο με κάπρον. πρᾶβάνων. καὶ ἐνίστα. μετ. κάλυψιν χλόης. δι' ὀργώματος.....

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρήσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας;... Τ. ε. 1925. εἰς χερ. ἐν. εἶδος. λιπάματος καλούμενον

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας;... Σιδηροῦν ἄροτρον ἐκρημοποιήθη ἀπὸ τοῦ 1935 καὶ γεωργικαὶ μηχαναὶ ἀπὸ τοῦ 1955

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

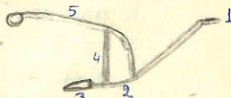
Εἰς ποῖα κτήματα ἐκρημοποιεῖτο (ἢ ἐκρημοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἢ προμήθεια αὐτοῦ;... Τὰ σιδηροῦν ἄροτρα ἤτα μονόφτερο ἢ δίφτερο ἐκρημοποιεῖται εἰς ὅλα τὰ κτήματα καὶ τὸ ἐργὸν μεθεύοντο ἐκ Μυτιλήνης.....

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον μετὰ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. ἀλτροῦ χερ. 4. β. π. α. δ. 7. 10.

2. π. ο. δ. α. ρ. 5. α. τ. ο. β. α. ρ. 8.

3. κ. τ. α. μ. ε. ρ. 6. 9.

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;)... 1955.....

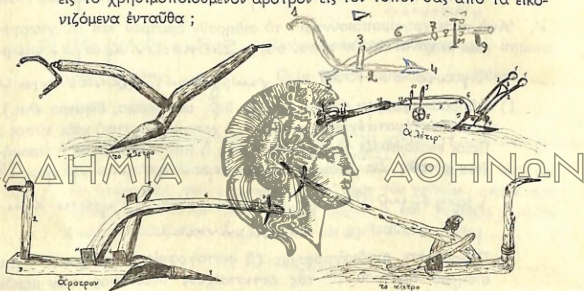
3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... Ὁ. χ. λ.

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). Ὀχι.....

5) Μηχανή ἄλωνιςμοῦ. Ὀχι.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον ..Τὸ ξύλινον ἄροτρον κατασκεύαζον οἱ ἱεῖοι..οἱ γεωργοί.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἁρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾷται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. ἔχειρ.....	6. σκουβάρ.....	11.
2. πονδαρ.....	7. βραχιόλ.....	12.
3. ἐπιάδ.....	8. μπόλ.....	13.
4. ὕψι.....	9. ἔντερ.....	14.
5. καυλάκια.....	10.	15.

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς
διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφῶν ; δηλ. τῶν
χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἐκάστου.

Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο μιᾶς μορφῆς
διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν χωραφῶν....

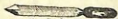
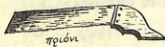
- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; Ἡ σπάθη τοῦ ἀρότρου
ἔχει σχῆμα ὅρθου παραλλήλετου.....

6) ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; Ἐκ σιδήρου

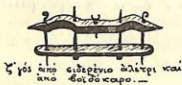
ὁμογενὴ ἐκ ξύλου.....

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.). Ξυλοφάι
μ. πουργῶ, σκεπάρι, πριόνι, σκεπαριὰ....

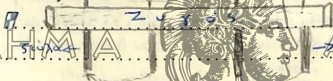

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. . . *Χρη. ἐμποιοῦνται. βόες, ἵπποι.*
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; *Χρη. ἐμποιοῦνται. πᾶτε. δύο καὶ ποτε ἓν.*
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;

Ναι

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογράφησατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιζεύλια κλπ.). *Ζεύλα*

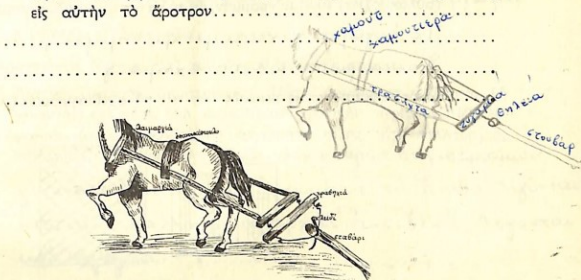
- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. *Ζεύλα*

- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλοῦρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). *Οὐ κρίκος. Λέγεται κλαπα καὶ εἶναι ξύλινος.*

- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ;

Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, τήν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἄρου ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας. Τὰ ὄργωμα, παλαιότερον καὶ σήμερον, ἐκτελεῖ ὁ Σιγιάς (ἄνδρας).

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἁλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) Βάζουν τὰ βόδια ἐπὶ Σιγιάς τὰ τραβῶν ἐπὶ ἄροτρο τὸ ἓνα ἀπὸ εἰς μίαν καὶ τὴν ἄλλαν ἀπὸ τὴν ἄλλαν. Ποιῶνται τὰ Σιγιάς. ὅσα Σιγιάς. ὅσα βάζουν καὶ πὺς βάζουν καὶ παίρνουν πῆξιν τὴν Σιγιάς καὶ τὴν δένουν ἐπὶν ἔκαστον τοῦ ἄροτρου.

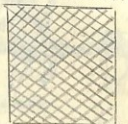
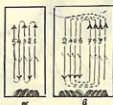
2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον Βάζουν τὰ χαμῶν με τὰ τραβήχια, ὅπως δρομοῦν τὸ ἄλογο πρὸς τὸ ἄροτρον διὰ νὰ πιάσουν τὰ τραβήχια. ἐπὶ Σιγιάς. ὅσα δένει ἐπὶ Σιγιάς. ὅσα μὲν καὶ τοῦ ἄρου καὶ τὴν ἄλλαν ἐπὶ τὸν χεῖρ τοῦ ἀγρίου. Μὲ τὸ μαρτεῖ (μαστιχίον) δίδουν τὸ ἄλογο.

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία). Κατευθύνει τὰ ζευγμένα. Σιγιάς με τὰ σχοινία. (Σιγιάς) τὰ ἄκρα τοῦ ἁλογοῦ εἶναι δεμένα εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Τὸ ὄργωμα γίνεται μέχρι σήμερον με αὐλακίες διασταυρούσας ὡς τὸ ἑξῆς γ'.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμιες, σισάτες, μεσδράδες κ.λ.π.) ; Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ γίνεται ἀκόμη με σπορές.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά) ; με αὐλακιάν ; Ἡ σπορία ἐχωρίζετο με αὐλακία.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον ; Μὰ ν.ο.ν. ἐκ.ε. π.ο.ῦ. δ.ἐν. ἡ μ.ο.ρ.μ. ν.α. π.α.ν. τὰ ἄροτραν.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὕνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ. Τὸ εἶδος τοῦ ὀργώματος μέχρι σήμερον εἶναι καθέτως καὶ πλαγίως.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Εἰς τὴν σπορὰν τοῦ εἰτου τοῦ ὀργωματος γίνεται πλαχίως.....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν γίνονται δύο ἢ τρία ὀργώματα τὰ ὁποῖα λέγονται κάτια ἢ καλλουργία ἄρχας ἀνοίξεως. Λέγονται καὶ χέρια.....

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν (Ἀπαιτήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν γίνονται δύο κάτια ἄρχας ἀνοίξεως. Ὅταν τὸ ἔδαφος εἶναι ποικιλεπὺ γίνεται εἰς διαδοχὰς χρόνον τὸ ὀργωμα.

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπάρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπασιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτὰρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἐνα χρόνον μὲν ἀσπάρτον.....

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; Διὰ τὸν εἰτον γίνονται τρία, τὴν κριθὴν δύο, καὶ διὰ τὴν ποικιλίαν εἰτου ἀνοίξεως γίνονται δύο ἄρχας ἀνοίξεως.

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; Κατὰ τὴν σπορὰν χρησι-

μοποιεῖται ὁ «χυμῆς» καὶ ὁ «προυβάς». μέγα εἰς τὸν ὁποῖον ἔχουν τὸν σπόρον.....

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρν, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ά. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

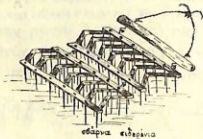
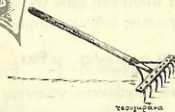
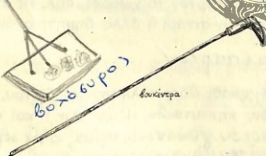
μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; Διὰ τὸ μαθαρίζμα

χρησιμοποιεῖται τὸ κεματέντζι τὸ ὁποῖον εἶναι
εἰδερέντζι χυρλιό εἰς τὸ ἄκρον τῆς βουκέντρας.

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Μετὰ τὸ ὄργωμα γίνεται τὸ πλάκωμα ἢ βολοσυρμα.....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὄργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΔΙΑΔΗΜΙΑ ΔΟΗΝΩΝ
Ο βολοσυρμα εἶναι ἐργαλεῖο καὶ ἐπὶ αὐτῇ διέτουν πέτρας
ἢ μαδάται ὁ ἕλεος ὁ χωράς.

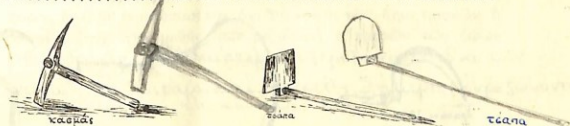

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου: π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπκ κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρήσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

Ο. μαεμας, ἡ τάλαι

.....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ ἐκτελοῦν

Τὸν... Ζευγάν... βοηθοῦν... αἱ παραγμοὶ

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους. Ἡ σπορά ὀσπρίων γίνετο εἰς πεδινὰ πεδία.

Πεταχτά. Μόναν. τὰ κουκία καὶ τὰ ρεθυθία ἐπέρνοντο ἕνα... ἕνα

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι, κ.ἄ. Διὰ τροφὰς τῶν ζώων

καλλιεργοῦνται... Πλαχαι... βοσκοτόπων... ἢ πασιετικὰ χωράφια

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμηλῶν· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως. Πρὸ τοῦ 1920... φυτεμάν. ἐξ. λακκαὺς. ἕνα-ἕνα τα

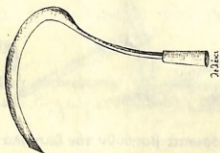
μάτια τῆς πατάτας. Σήμερα φυτεῖνται εἰς αὐλάκια. Πατάτες μετρίου μεγέθους.

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) Τα δημητριακά
 ἐθερίζοντο με τὸ δρεπάνι. Ὅταν δὲ ἦταν
 κοντά, με τὰ κλαδευτήρι.....

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ
 ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ
 σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

- 2) Με δρέπανα ἢ με ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο
 (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν
 ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Με τὴν κότσα

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργα-
 λείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ; (Σχεδιάσατε αὐτήν). Ἡ το δ...
 μαλὴ.....

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτο-
 γραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; Ἡ χειρο-
 λαβὴ του ἦτο ξύλινη· καὶ ὁ σιδηροῦς σκελετὸς
 δὲν ἔχει ἰσοκύβαντον ὀνομασίαν.....

- 5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) .*Τὰ δρεπάνια καὶ τοὺς κόβους κατασκευάζαν ἐκ περὶ ξύλου καὶ ὀξυῖ.*

- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰς χειρὸς, δηλ. δι' ἐκρίζωσews καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) .*Παλαιότερον ἐκρίζωνοντο διὰ τῶν χειρῶν τὰ ἀνὰ κριθὰ καὶ τὰ κριθὰ σήμερον ἐκρίζωνονται τὰ ρεβίδια καὶ τὰ κουκκία.*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. .*Απὸ 5 πόντους μέχρι 25*

- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί με τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). .*Λέγονται ἀποθεῖα ἢ καλαμῖα*

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦς τὰ δράγματα (δραχίς, πιάσματα, χειρὶς, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; .*Οἱ ἴδιοι αἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα*

- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χειρὶς) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) .*Τὰ δράγματα τοποθετοῦνται τρία ἀπὸ τὴν μίαν μερὶν καὶ τρία ἀπὸ τὴν ἄλλην διὰ νὰ εὐκολυνεῖται ἡ φόρτωσις ἐπὶ τῶν ὄνων*

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. *Τὰ δράγματα λέγονται ἀγκαλιές*
καὶ δρομή.....

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν ; ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματῖαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποίον ; *Θερίζουν ἄνδρες*
καὶ γυναῖκες. Ἀπὸ ἄλλων τόπων δὲ ν.
ἤρχαντο καὶ θερίζουν.....

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀπακοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). *Ἡ ἀμοιβή, ὅταν ᾔτο εἰς*
χρῆμα ἦτο μετὰ φαγητοῦ. Πολλὰς φορὰς
ἔκαναν εὐμψυγίαν ματ' ἀπακοπὴν. ἢ..
ὅποια ἐλέγχετο... κουταυράδα.....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; *Οἱ ἄνδρες καὶ αἱ*
γυναῖκες εἴτε διὰ προφύλαξιν εἴτε διὰ νὰ
πιάκουν περιεβάλλονται στᾶχνα, ἐφόρον εἰς τὰς χε-
ρας τῶν. Στᾶχνα δάκτυλα τὰ λίκια ἢ πα-
λαμαριές. Στᾶ μέβ. τῶν ἔθλων. ἐπιμήκες
μάλλινον ὕφασμα τὸ «Τουνάρ»

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .. Τ. ρ. ι. γ.

Πέμπτη. και. Σάββατον... Σ. ἐν. ἀρχιζων. τὰν
θερισμόν. Ἡ ἡμέρα αὕτη λέγεται ἀπάρρα.

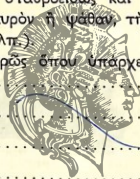
- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ? ρ. χ. λ.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι
ἐθιμὸν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

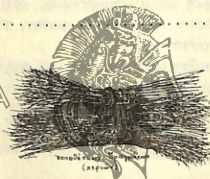

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἐπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυνες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Μένουν. Σ. α. ο. ἢ. τρεῖς
ἡμέρας. π. ρ. α. ξ. ἡρανδιν.

- 2) Πῶς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν. *Δ. Ἰ. Διοδ.*,
ἡ θεριεύει. ἔδενε τοὺς στάχυν μὲ καλάμιες
τῶν σταχυῶν.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; *Τ. Α.*
δεμάτια τὰ μετέφερον εἰς τὰ ἀλώνι. ὅπου
τὰ ἔκαναν στίβα μὲ τὰ κεφάλια πρὸς
τὰ μέσα διὰ τὰ μὲν τὰ πρῶν τὰ πονηρία

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; *Ἀπὸ τὸ 1919 ἕως 1920*

Πότε γίνεται ἡ σπορά ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς. Τ.ο. φύτευμα τῆς πατατας γίνεται δυο φορές.. ματὰ τῶν Μάρτιον μῆνα. (ἐαρινή σπορά.) καὶ τῶν... Αὐγούστου (φθινοπωρινή σπορά.).....

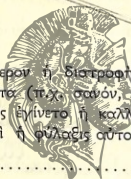
- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν. Ἡ ἐξαγωγή τῆς πατατας γίνεται μετὰ τῶν τῶνα... ἢ μετὰ τὰ τρακτέρ.....

τῶνα

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνιθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, πριφύλλι, βίκον); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπὴ, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.); Ἐθερίζετο μετὰ τῶν κατὰ.....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογία, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Διὰ καὶ μεταχειρίζονται τὰ δερμάτια
τοῦ χοίρου. μεταχειρίζονται ἕνα ξύλινον
ἐργαλεῖον ἐκ χύματος ἑλ. τὰ ἀσπίον λέγεται
χαλούρι.

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν δερματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. Ἡ μετα-
φορά τῶν δερματιῶν γίνεται διὰ τῶν ξύλων
εἰς τὸ ἀλώνι.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος οὗτοι τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δερμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σῶρον; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως; Ὁ χωρὶς λέ-
γεται ἀλωνότοπος καὶ ἡ τοποθέτησις τῶν δε-
ρματιῶν γίνεται εἰς σῶρον (στῖβα) μετὰ τὰ ἀ-
χυα πρὸς τὰ μέγα

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἀχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὅχι εἰς τὸ ἀλώνι; Ὑπάρχουν μόνιμα
ἀλῶνια καὶ ὁ χωρισμός τοῦ γεννήματος
ἀπὸ τοῦ ἀχυροῦ γίνεται εἰς τὰ ἀλῶνια.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; Τὰ ἀλῶνια κατασκευάζονται
ἔξω εἰς τοὺς ἀγρούς.....

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐάν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενεάς, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..*Τὸ ἀλώνι*

ἀνήκει.. εἰς μίαν.. μόνον.. οἰκογένειαν.....

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; ..*Ἀρχιζει*

πῆλως. Μαΐου. διὰ τὴν κρεῖττην.. καὶ 15^{ην} Ιουνίου
μέχρι 15^{ης} Ιουλίου διὰ τὸν εἶτον.

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) ..*Χωματάλωνο....*

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξεως τοῦ
ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) ..*Πρῶτα τὰ καθαρίζουν. καὶ ἔπειτα*

τὰ βρέχουν. Ἐν βουκχίᾳ. ρίχνουν.. κόπρον.

βοῶν. οὕτω δ. ὥστε.. ὅταν.. Ξηραθῇ.. ἡ κόπρος

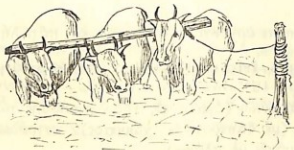
*εὐερετοποιεῖται. καὶ.. δὲν.. βγάζει.. τὸ ἀλώνι.. χώ-
ματα.*

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; ..*Οχι.....*

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλώ-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.

..Τὸ...ἀλώνημα...των...σταχύων...πρὸς...ἀλώνων...
 ἔργον...γίνεται...ἀκτινολογία...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

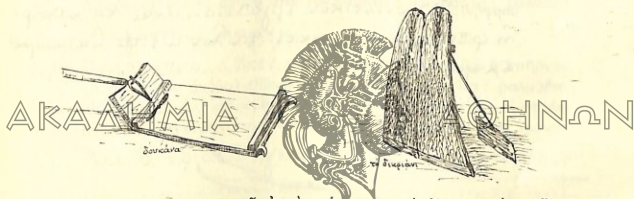
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησην τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώνιοῦ ἑλκυστὴρ στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος σπηγερὸς, στρουλουργός, δοκάνη, βαγκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καί οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

..Τὸ...ἀλώνημα...πρὸς...ἀχυροποίησιν...των...στα-
 χύων...γίνεται...διὰ...τῆς...καταπατήσεως...των...
 ὑπὸ...των...βοῶν...ἢ...ἵππων...

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνόστυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἷς τινες τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). Τ. α. Σωα. περι-
φέρονται. συνδεδεμένα. με. έχοιν. από. τὸν. λαμὸν
μάθε. Σωα. καὶ. δ. πρότος. αὐτός. Λέγεται. μπου-
δέλλα.....

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμού διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μη-
χανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς
ἐν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω
ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων
σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται
δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων
διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο
μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι,
βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις
διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρωμηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμε-
ρον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητρί-
ακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἄλωνι-
στικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά,
ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ
περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; *Τὸ ἄλωνιστικὸν*

μηχάνημα. Λέγεται «κουριέν». Πρῶτον.. καταπατῶν
τὰ. σταχνα. διὰ. τῆς. μπουδέλλας. καὶ. κατὸν
σύρεται. κυκλικῶς. τὸ. ντουριέν. τὸ. ἀπαιῶν. φέρε
καθετὲς. πέτρας. διότι. τὸ. ἄλωνισμα. γίνεται
πιο. γρήγορα. καὶ. τὸ. ἄχυρο. πιο. λεπτὸ..

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; Ἀρχίζει...

ἀπὸ τὴν 10³⁰ π.μ. μέχρι τὴν 4³⁰ μ.μ.

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρῆσει; (Εἰς τινες τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποσον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον εἶναι τὸ χαλὺρ ἢ φτερόν. λ. ἐπιμακρὸν ξύλον ὡς τὸ κατωτέρω σχῆμα.....

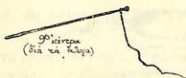
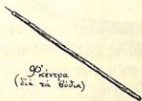
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχυν ; Μετὰ χαλὺρ ἢ φτερόν ὁ γεωργὸς παίρνει ἀπὸ τὴν ἐπίαν τοὺς στάχυν καὶ τοὺς ρίπτει ἐντὸς τοῦ ἀλωνιῶν.....

- 14) Ἦτο ἐν χρῆσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κύττημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι' ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). Ἡ ἀλωνόβερρα λέγεται τέεντρ' ἔχει μῆκος 3.50 μ. μέτρων καὶ κατασκευάζεται ἀπὸ λεύκα ἢ ἀλάτανον.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν. Λέχεται. πέτασμα. καί.
καθ' ἡμέραν. ἀλωνίζοντες. δύο. στρώσεις.

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)
Λέχονται. λαρνί.

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τῶσπαιρες, καλούμενοι ἀλωνορατοὶ καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχαν βοδία ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν. Ἀλωνίζ.
ζει. ὁ. ἴδιος. ὁ. γεωργός. με. τὰ. ζῶα. του.

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῶα καὶ μὲ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ἐξίνετο. κοπάνισμα. τῶν. εἰσπρῶν. με. τὸν
κόπανον.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; Ἐλέγετο
κοπανός. καί. ἦ. το. δρυῖνος. μήκος. 30. ἐκ.

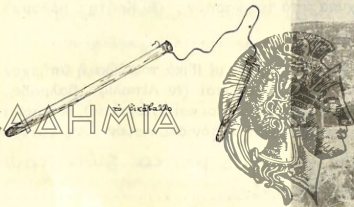
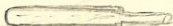
- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.)... *Το κοπάνισμα ἐγίνετο εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βουλευτοῦ. Γίνεται χρῆσις κοπάνου διὰ τὴν φακὴν, ρεβίθια καὶ κουρκιῶν.*

κοπανός στρογγυλός

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα μικροῦ ὧρου δημητριακῶν...

‘Υπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ’ ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν;... *Το κοπάνισμα γίνεται ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.*.....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ’ εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ σταχύος, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) *Ἀπλώναν μᾶλιν ἐπὶ τὴν χῆμα· πρᾶμα ἢ τὸν λίαν· καὶ κοπᾶν μῆσαν· τὰ ἐσάχνα μὲ τὸν κάρπανο διδνα· ἀποχωρεῖσιν τὸν καρπὸν·*

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; *! Ο. Χλ.*

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρήσις ἀλωναριστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) *Ἄν. ὑπάρχει· ἄν.*

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλῷ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ... *Λέγονται λαμενὲ καὶ ὠμ· ρένεται μὲ τὸ βυρτάρ.*

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

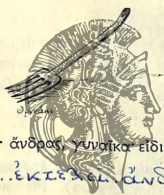
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ὁ ἑωρὸς. ἔχει.

ἑχῆμα. ἐπιμνησέ. . . καὶ. ἐπάνω. καρφώνουν. ἕνα. ὄχιλο
τὸ. δ. ποῖον. ἔχει. εἰς. τὴν. καρμυρήν. τον. ὕψαγμα
διὰ. τὰ. δειχνη. τὰν. εὐνοϊκόν. ἀνεμον. . . Τὰ ὕψα-
γμα. λέγεται. ἄτσουρα.

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο. . . λέγεται. . . λιχνιστήρ

.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
..τὸ. λιχνισμα. ἔκτελει. ἄνδρας.

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτέρον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Λέγονται. κῶτταλα.

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δευτέρον, ὥς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

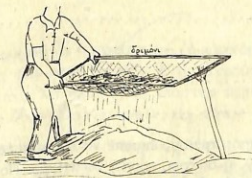
Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνημα): διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο ...Τὸ...δευτερο...αλωνισμα...των...εἶτον
 του...περιεχει...κοτσαλα...χινεται...με...τιν...μουδελα
 και...δεχεται...αλωνισμα.....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ά.) ; ..Τρα-
 βουν...τα...κοτσαλα...με...τὸ...ωρταρ...και...κατὰ τιν
 τα...περνοῦν...ἀπὸ...το...δριμόνι.....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου: ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) *Τὰ ἐκείνης διὰ τὰς ὁδοῦ*

*χωρίζεται τὸ ἄχυρον ἀπὸ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν εἶναι. ἔνα. καὶ ἐκείνη. στρογγυλὸν. τὰ ὁδοῖεν γίνε-
ται ἀπὸ λαχάρων. δερμάτινους. ἢ ἀπὸ ἐντέρας
καὶ. λέγεται. δρυμὸν.
.....*

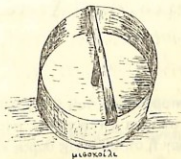
- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνσεις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; *Ὁ καρπὸς μαζεύεται με-*

*ξύλινον φτυάρι. ἔπειτα εἰς τὸν σωρὸν χαράσ-
σεται σταυρός καὶ εἰς τὴν κορυφὴν ἐμπη-
γνύται τὸ λιχνιστήριον θρινάσιον. τὰν σωρὸν
καὶ κρύβονται διὰ τὰ περάεθ. ἃ χρίεται.
καὶ τὸν εὐλαχέει.
.....*

- 8) Ἀλλὰ εἴθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.
.....
.....
.....

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι. π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἵπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

71 Η ρ. χε. ρ. ὁ. δ. ε. κα. π. ο. τ. ῖ. ς. (αὐ. θ. α. ρ. π. τ. ῖ. ς.). ε. ῖ. ς. τ. ᾱ. ἄ. λ. ῶ. ν. ι.
καί. ᾽. ε. κα. ν. ε. τ. ῖ. ν. μ. ε. τ. ρ. ῃ. ν. τ. ῶ. ν. σ. ι. π. τ. ῶ. ν. ...

- α) τὸ παπαδιάτικο,
β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
γ) τὸ γυφτιάτικο,
δ) τὸ ἀλώνιατικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (δόνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν). Τὰ δημητριακά μετροῦσαν μετὰ μισοκοῦλι. χωρητικότητος 6 ἀκάδων καὶ εἰν κρένα τοῦ ἵππου μισομισοκοῦλι 3 ἐλικο.

- 29 —

ΚΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ὙΠΑΙΘΡΟΝ ; Τὸ ἀχυρὸν .. διηροδιακύνετο ..
εἰς ἀποδηκιν .. ἢ .. διορία .. ἐλέγχετο .. ἀχυρὸν

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογία τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Ἡ διαλογία βάραν .. ἐγίνετο ἀπὸ .. βεστάχυμα ..

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογία τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχύνων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὅπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Ναὶ .. με .. στάχυν .. ἐπλέκον .. σταυροῦς .. ταύς ..
ἀπ' αὐτοῦς .. κρεμοῦσαν .. ὅπισθεν τῆς θύρας .. ἢ .. ἐπλε-
κτὴν διαφορά ἔχοντα .. ἐκείνη .. ἔχον ψάδες ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκόπρον καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Ἀναμμα φωτιᾶς .. ἐγίνετο .. τὰ Πάσχα .. καὶ ..
.. γίνεται .. τὰ ἑσπέρας .. τῆς 31 .. Αὐγούστου ..

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;

Τὸ ἀναμμα τῆς φωτιᾶς διὰ τὸ καύειν τὰ
ὄμματα τοῦ Ἰούδα .. ἐγίνετο .. τὰ Σάββατο
τῆς Ἀναστάσεως .. εἰς τὸν περὶ βαλὸν τῆς ἐκ-
κλησίας Τὸ ἑσπέρας δὲ τῆς 31 Αὐγούστου γίνε-
ται εἰς τριεταῖα. — 30 —

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αυτή; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

Ἡ φωτιά τῆς 31. Ἀύχουσαν. Λέγεται κάψαλα ἢ Ἄστρ.

Β'. 1) Ποιοί ανάπτουν τήν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;...

Παλαιότερον τὴν. πῦραν. ἤκαπταν. καὶ. ἡλικιωμένοι. σήμερον. ἀνάπτουν. αὐτὴν. τὰ. παιδιά.

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τήν πυράν.

Τὰ κλέπτουν; Ἄν ναι, ἀπὸ ποῖον μέρος; Τὰ ξύλα. ἢ κλαδιά συλλέγουν. τὰ. παιδιά. ἀπὸ. τὰ. ἐπίτια. τὰ. ἀγρία ἔδρεφαν. μεταστρεφόμενοι.

3) Πώς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Πολλά. παιδιά. ὄντων. ἔξερουν. ὅτι. ὑπάρχουν. ξηρὰ. κλαδιά. πηγαίνον. καὶ. τὰ. κλέβουν. καὶ. τὰ. φέρνουν. εἰς. τριεστρατὰ. διὰ. νὰ. θῶν. αὐτὰ. ἐν. τῇ. φωτιά. τῆς. πυρᾶς. τῆς. 31.

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, εὐχαια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβοι.

Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα. Κατὰ τὴν πυράν τῆς 31. Ἀύχουσαν. εἰς. φωτιά. λένε. τὰ. ἔστι. «Ὅσο. βαρεὶ. ἢ. πέρα. νὰ. βαρῇ. τ. πατέραμ. ἢ. κίβλ.». ἢ. Πέτρα. εἰς. κεφάλι. εἰδωρο. εἰς. μέση, ὅλα. τὰ. μακὰ. νὰ. τὰ. κάψῃ. ἢ. φωτιά». «Ἐξ. μαλῶν. τὸν. Ἄστρ. τὴν. καλά. μᾶς. φέρνεις; Σὺ. καὶ. μαρτίδια. καὶ. κατὰ. σταυρὸν. λια. καὶ. λαοῦ. ποδάρ.

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Βάζουν. μία. πέτρα. ἐπάνω. εἰς. κεφάλι. καὶ. ἓνα. εἰδωρο. εἰς. μέση. καὶ. πηδῶν. πρὸς. φορὰς. ἐπάνω. ἀπὸ. τὴν. φωτιά.

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

Καίεται.. τὸ.. στεφάνη.. τῆς.. Πρωτομαχιοῦς..
καὶ.. παίρνουν.. τὴν.. βιάντη.. τὴν.. ὁποῖαν.. βάζουν..
τὰ κορίτσια.. πῶς.. αὐτὸ.. τὴν.. πόρτα.. διδοὶ.. τοῦ.. Ἀγ. Ἰωάν-
νου.. πληγαίνει.. ἢ.. μοῖρα.. καὶ.. γράφει.. τὸ.. ὄνομα.. τοῦ.. ἀνδρός
τον ὁποῖον θὰ παντρευθῇ.

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα (περιγράψατε λεπτομερῶς) Ἐμαίετο.. κατὰ τὰ..
παιχὰ τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα εἰς τὸν περίβολον
τῆς.. ἐκκλησίας.. Ἐκποσαν.. ἀπὸ.. τοῦ.. δάσους.. ἕνα.. κορμὸν
ἐνδρὸν.. κάψεναν.. ἔπρόκειτο.. καὶ.. ἀνοίγαν.. κοντὰ.. δύν
ἐκκλησίας.. ἕνα.. λακκο.. Ἐστῆσαν.. τὸν.. κορμὸν.. μέσα
εἰς.. λακκο.. καὶ.. εἰς.. τὴν.. κορυφὴν.. ἔβασαν.. τὸ.. ὁμοίω-
μα.. τοῦ.. Ἰούδα.. τὸ.. ἄσπρον.. ἔκαλον..

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

Κατὰ τὴν.. πυρὰν.. τῆς.. 31^{ης}.. Αὐγούστου.. εἰς.. τὰ
μάρθονα.. ρίχναν.. ἕνα.. ἀκόντιον.. καὶ.. τριῶν..
ἕνα.. κορμὸν.. δια.. τῆς.. πύλης.. τῆς.. βα-
λάνια.. ἢ.. δια.. τῆς.. ἀφροσύνης..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Φωτογραφία <4>
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Προς

Τον κ' Επιθωρητήν Δημοτικών Σχο-
λίων Β' Εκπαίδ. Περιφ. Λέσβου
ΜΥΤΙΛΗΝΗΝ

Ἀναφορά

Πατρικίου Πατεράκη

Διδασκάλου Δημοτικού Σχολείου Ἀντίσης
ἐπὶ βαρκῇ 5^η

«Προβολὴ Λαογραφικῶν ὁλίκων»

Εν Ἀντίσῃ τῇ 13-2-1970

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω
ὑμῖν συνημμένως τὸ ἐρωτηματολόγιον
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν δεόντως συμπλη-
ρωμένον, μετὰ φωτογραφιῶν καὶ χειρο-
γράφων εὐλεχθέμενος ὅπως καὶ νὰ παρα-
μεσῶν διὰ τὰ μαθ' ὑμᾶς.

Εὐχεόμενος

Ο ΑΚΑΔΗΜΑΡΧΟΣ

Παύλος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
8^η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΛΕΙΒΟΥ
6/ΘΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΝΤΙΣΣΗΣ

Αριθ. { Πρωτ. 31
Διακτ. 16

Πρὸς
Τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴν
Διηρητικῆς Ἐκπαίδευσης
Β' Περιε. Λέσβου
Ἐν Μυτιλήνῃ

Υποβγί' ἀναφορᾶς λαμβάνω τὴν τιμὴν
Πατρόκλην Πανταγῆ, νὰ ἰδοθῶν ὕμιν συντη-
ρεῖ γαστρικὰ ὑγι- μένας, ἀναφορὰ τῶν
καὶ διδρῶν Πανταγῆ Πατρό-
κλην, περὶ ὑποβγῆς γα-
στρικὰ ὑγιᾶ, μετὰ
τῶν αὐτῶν ὑγιᾶ,
διὰ τὰ καὶ ὑγιᾶ
Ἐπιθεωρητῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ἐν Ἀντισσῇ τὴν 13-2-1976

Ο Διευτὴς τῶν Σχολείων
Πανταγῆ

Η γεωλογική εύρεσας και αι κλιματολογικαί συνθήκαι μαρτυροῦν τὴν περιοχὴν Ἀντίβης - Λέσβου περιέεσσαν κτηνοτροφικὴν.

Αἱ ἀγροτικαὶ περιοχαὶ αἱ ὅποια ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν ἐπορὰν ἦσαν πεδιναὶ ἢ πλαγαὶ γλοφῶν καὶ διὰ τὴν βοσκὴν τῶν ποιμνίων οἱ βοσκότοποι, ἄδενδροι ἐκτάεις γεμάτοι ἀστειῶν. Αἱ περιοχαὶ αὗται ἦσαν χωρικαὶ καὶ ἀνέκον τὸ πλῆστον εἰς χωρικοὺς καὶ ἐν μέρει εἰς ἱερὰς μοναῖς.

Ο παῖρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπρόκειτο τὴν περιουσίαν τῶν γυναικας ἡ ἐλάνομή ἐνιστάτο ἐνδοξαστοῦν ὅτι τὸν γαμόν. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, πάλαι δὲ βοσείχων ἀσχολοῦνται καὶ μὲ τὴν γεωργίαν

Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα τοῦ Μοναστηρίου ἡργάζοντο ἄτομα χωρὶς ἰδιαίτην ὀνομασίαν καὶ ἐπληρώνοντο ὥστε εἰς εἶδος εἴτε εἰς χρῆμα, ἀναλόγως τῆς δυσκυνίας. Νέοι, συνοδιῶντες μακρόπους ἐπὶ γαῖαν ἐξ τὴν Μ. Ἀσίας ὡς ἐργάται, κίτται, γανωσίδες κλπ. ἡργάζοντο ἐκὰ ἐπὶ χρονικὸν διάστημα καὶ ἐπίστερον εἰς τὸ χωρίον τῶν.

Ἡ ἀναπλήρωσις τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν εἰς τὴν τότε πτωχὴν ἢ χῆρα περιοχὴν ἐγένετο παλαιότερον μὲ

Ζωϊκὸν κέρον, ἐπὶ αὖτις δὲ μὲ παράχωμα χλοῆς δι' ὄργω-
ματος. Σίμρον γίνεται μεγάλη χρεὶς λιπασμάτων.
Κατὰ τὸ 1925 εὐρίχθη κατὰ πρῶτον ἓν εἶδος λιπά-
ματος τὸ ὁποῖον ἑκαλῶτο Ἄσφος.

Τὸ εἰδηροῦν ἄροτρον ἤρχισε χρησιμοποιούμενον
κατὰ τὸ 1935 ἦτο δὲ μονόφυτρο ἢ διφυτρὸ καὶ αἱ
χωρητικαὶ μηχαναὶ τὸ 1955. Τὸ ἐν λόγῳ ἄροτρον
ἔχρησιμοποιετο δι' ὅλα τὰ μέρη καὶ τὸ ἐπο-
μνησθεῖς ἐκ Μυτιλήνης. Τὸ τρακτέρ εἶναι ἐν χρεὶς
ἀπὸ τὸ 1955. Μηχανὴ θύρου δὲν ὑπάρχει ἐκτός
χορτοκοτικῆς μηχανῆς ἣ ὁποία χρησιμοποιεῖται τὰ
τελευτάτα ἔτη. Ἐπίσης δὲν χρησιμοποιεῖται μηχανὴ
διείματος σταχυῶν, οὗτε καὶ ἡ σπυρίδα.

Τὸ Ξυλινὸν ἄροτρον τὸ κατασκευάζουν οἱ ἴδιοι οἱ
χωρητοὶ καὶ δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸ παλαιόν. Τὰ μέρη
τοῦ ἔχουν τὰς κάτωθι ὀνομασίας 1) ἔχειρ 2) πονδάρ
3) βλάθ 4) ὕρι 5) κουλάκια 6) στουβάρ 7) βραχιόλ
8) μπόλ 9) ἴντρ. Ἰδίαις ὀνομασίαις ἔχει καὶ τὸ εἰδη-
ροῦν ἄροτρον.

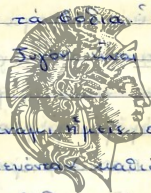
Τὸ ὕρι τοῦ Ξυλινοῦ ἄροτρον εἶναι μιᾶς μορφῆς
διὰ τὴν ἀποτρέψαι ἐλθόντων τῶν χωρητῶν. Ἡ σταθὴ
τοῦ ἄροτρον εἶναι Ξυλινὴ καὶ ἔχει σχῆμα ὀρθογ.
παραλληλτομήνου. Διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιορ-
θῶσιν τοῦ ἄροτρον χρησιμοποιοῦνται οἱ Ξλουφᾶς,

ἡ μουργὴ, τὸ σκεπάρν, τὸ πριόν καὶ ἡ σκεπαρνία
 ἡ ὁποία εἶναι ἓνα μεγάλο σκεπάρνι τοῦ το κρατοῦν
 μὲ δύο χεῖρα.

Διὰ τὸ Συγάρια χρησιμοποιοῦνται βόες ἢ ἵπποι
 καὶ ὁ Συγός εἶναι ἀναγκαῖτος όταν τὰ βόδια
 εἶναι δύο. Ὁ Συγός εἶναι Σύλινος καὶ πηρνοῦν ἀπὸ
 τῆ μιά καὶ τὴν ἄλλή Σύλα μὰδικα οἱ Σεῦδες αἱ
 ὁποῖαι εἰς τὸ μᾶτω μίρος των ἔχουν τὸ Σευδοσχόν
 ἢ ψκίρα τὸ ὁποῖον δίνεται εἰς τὸ μᾶτω ἀκρον τῆς
Σύλας, όταν Συνδούν τὰ βόδια. Ὁ μρίκος, ὁ ὁποῖος
 τοποθετεῖται εἰς τὸν Συγόν εἶναι Σύλινος καὶ λή-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

χεται ἡ Σύλα.
 Τοῦ ὄργανο τοῦ μᾶναι ἤμετε οἱ Συγάρεις. Οἱ
 γυναῖκες δὲν ἀνακατενόσανε μὰδιος μ' αὐτὲς τὸ
 δλίτες. Πάιρνομε τὰ βόδια τεῖ παρὶ στοῦ χουράφ.
 Κάνομε τὸ ἐσταμαεῖς δηλαδὴ πιάνομε τὰ βόδια
 μ' τ' Σεψά, (εἰχαι) τὰ τραβοῦμε στοῦ ἄραντρον
 τοῦ ἓνα ἀπ' τῆ μιά τεῖ τ' ἄλλου ἀπ' τὴν ἄλλην.
 Θέτομε τοῦ Σγῶ στὰ Σνίχια δουν, πηρνοῦμε τὸ
Σεῦλις στὰ τεῖφάλια δουν τεῖ παίρνομε τ' Σε-
ψά πῖβου στ' ν' ἔχερ τ' ἀλιτριῶ. Οἱ Σεῦλις
 εἶναι Σλένις τεῖ μᾶτου μᾶτου ἔχειν στάνι τοῦ
 δὲν στ' ἀκρία τὸ Σεῦλας. Τοῦ στάνι τοῦ λήμε
Σευδοσχόν ἢ ψκίρα. Ἀπὸ Συγαρίζου μὲ ἓνα

ἄλουργον πινούμι τοῦ χαμοῦς μὴ τὰ τραβιχὰ
στοῦ ἄλουργου, τοῦ μουδῶνουμε τεὶ πινούμι τὰ τραβι-
χάρια στ' ὄχαρια. Δένουμε τ' ὀψά στοῦ τσίφα
τεὶ τ' ν' ἄκρια στοῦ χέρ τ' ἄλουργου.

Πρὶν ἀρχίσουμε τοῦ ὄργωμα βλίζουμε τὰ παλιές
αὐλαίες κάνουμε τοῦ σταυρό μας χουρίζουμε ἓνα
μουράτ μὴ αὐδαμιά τεὶ οὐρῶνουμε τοῦ χουράφ
διασταυρωτά. Τοῦ ὄνι τοῦ δένουμε προῦν τὰ μάτω
τεὶ πλαγιαστό.

Τοῦ χουράφ γόν θά στέρνουμε δημητριακά τοῦ ὀργώ-
νουμε τρία μάτια ἢ καλλοῦρα ἢ χέρια, ἀρχὴς ἀνοι-

AKAΔHMIA AΘHNΩN

ξίω. Φτίνουμε ἑκά μαντὸ ἢ μανταλάκι τεὶ τοῦ
Ὀκτώβριου μὴ Νοεμβρίου μὴ ἑνὸς ὄργωμα στέρνουμε
τὰ δημητριακά. Παλιὰ στέρνουμε τοῦ ἐννομενίτ
τεὶ τοῦ χουράφ τοῦ ἐκῶνουμε δυὸ χέρια ἀρχὴς
ἀνοιξίως. Πολλὰ χουράφια γιὰ νὰ τὰ ξικου-
ράσουμε τὰ στέρνουμε χρονιὰ παρά χρονιὰ
Ἄρα τοῦ ὄνι πιάε χωμα, χέσις, χουρτάρια
ἔχουμε μιά βέργα ξάδνια δυὸ μίτρα. Στ' μιά
ἄκρια μαρφώνουμε βιδῶνα στ' ἄλλ' ἓνα γυρῶ
εἰδηρό. Μὴ τ' μιά ἄκρια τειντώμε τὰ βόδια
τεὶ μὴ τ' ἄλλ' μαδαρίζουμε τοῦ ὄνι. Τ' βέργα
τ' ἔμε κατσόν.

Μετὰ τοῦ Σιγάρωμα ἐβαρνίζουμε τοῦ χουράφ τεὶ

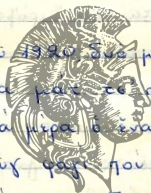
τοῦ λίμου πλάκουμα. Ἡ βοσκόμενος εἶναι κακομμένος
ἀπὸ τοῦ βαλανίδα τοῦ ἐπάνω δέτουμε πέτρεϊ ἢ πα-
τούμι. Μὴ τοῦ πλάκουμα δὲν ἐξαστρίσκει τοῦ χου-
ραῖφ τοῦ μαδουκαῖφ.

Ὅπου δὲ παγαίν τοῦ Σιυχάρ ἐκάθουμε μὴ τοῦ
μαερί ἢ τσάνα

Σ' τὸ δ' οὐδ' αὐτὲς μᾶς βοηθοῦσαν οἱ παραγοῖ.
Τὰ ὄσπρια τὰ ἐπέρνουμε πέταχτὰ ἰκτὸς ἀπ' τὰ
κτεῖα (κουκιά) τοῦ τ' ἀρβυδία τοῦ τὰ ἐπέρνουμε
ἕνα-ἕνα.

Τῇ πατάτα πρὶν τοῦ 1920, δύο μούχαχα ἤξεραν
τοῦ γούμα. Ἐνα-ἕνα μᾶς τὸ πατάτα, δὲν ῥύσαν
μέγα δὲ λακκούς. Μία μίρα ὁ ἕνας, ἀπ' τοῦ δυο εἶδ
τὸν ἄλλον νὰ τρῶς φάγε τοῦ πρῶτ φουρα τοῦ βί-
π. Τὶ ἔν' αὐτὸ τοῦ τρῶς; Πατάτα, ἀπαντᾷ ὁ ἄ-
λος. Τοῦ τὸ ἔδουν; Στοῦ τὰδε μαχασι. Πῆχι τὸ
αὐτὸς ν' ἀγοράσῃ ἀλλὰ τοῦν εἶπαν πῶς δὲν ἔχειν
τίτοιο πᾶρα στοῦ μαχασι. Κατὰ ἀπ' ἑδίου δὲν
ἀγοράσῃ γι' εὐτεροφός μου; "Οχι τοῦ ἀπαντοῦν. Ἄλλον
μαχασι δὲν εἶχε τοῦ γι' αὐτὸ πουντρεῦτικε καὶ βα-
ναρῶτε. Δὲν μὲν λὶς τοῦ τὸ βράς τὸ πατάτα, ἢ
πατατιά; Στ' κουρφή; "Οχι τοῦ λὲν μέγα στοῦ
χῶμα. Τότε ματάλαβι πῶς ὁ εὐτεροφός του ἔβρα-
φι πατάτα κρυφὰ ἀπ' τοῦ χῶμα τοῦ τὸ ἔπρουγε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΝ

Σήμερα αγοράζουν σπόρο πατάτας από την Τρά-
πεζαν τον όποιον τεμαχίζουν, ή διαλέγουν μετρίον
μεγέθους πατάτες και τὰς φυτεύουν ἐν αὐλαίς
δύο φορές τὸ χρόνο Μάρτιον καὶ Αὐγούστον καὶ
ὅταν φυτρώσουν τραβοῦν πολὺ χῶμα πρὸς τὴν ρι-
ζαν. Ὅταν γίνουν οἱ πατάτες τὰς βράζουν μὲ
τὴν τράπα ή μὲ τὸ τρανσίρ.

ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Τὰ δημητριακὰ τὰ θιρίζουμε μὲ τοῦ θριπὸν ἄρα
ὅπως μὴνουν κοντὰ τὰ θιρίζουμε μὲ τοῦ κλαδιψίρ.
Τὰ τροφύλλια τοῦ σίτου τὰ θιρίζουμε μὲ τ'
κάτω ἕλαχι καὶ τὸν σίτον τὸν γι' ἀπρίδα δὲν
ἔχῃ δόντια τοῦ θριπὸν. Αὐτὰ τὰ ἐργαλῖα
τὰ γτιάχναν ἐκτοῦ χούρι μας οἱ σιδιράδες. Πολλ-
οὶ φορεῖς μᾶς τὰ φέρναν ἀπ' τὴν Ἀχιάβο Ἄρα
δὲν ἔχαμε ἐργαλῖα τὰ τραβούσαμε μὲ τὰ χέρια
μας. Τώρα μόνι τὰ κτὰ τοῖς τ' ἀρβυδία θιρίζω-
νουμε.

Ο θριπὸς ἦρχιζε ἡ ὕψος 10-25 ἑκατοστω-
ἀναδρόμους τοῦ ὕψους τῶν σιτηρῶν. Οἱ σταχυεῖς
οἱ ὅποιοι ἀπέμεινον μετὰ τὸν θριπὸν λέγονται
ἀποθερά ή καλαριά. Οἱ ἴδιοι οἱ θριπταὶ ἀπο-
θετουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα τὰ ἐποῖα
ὠνόμαζον δρουμί. Πολλὰ δρουμί κάνουν τὸ θεμάτι

καὶ τὰ δερμάτια μάνων τὴν φορεσά
 Τὰ δράγματα τοιοῦτοῦν τρία ἀπὸ τῆς μιᾶς καὶ
 τρία ἀπὸ τῆς ἄλλης διὰ τὰ εὐκόλυνται ἡ φορεσις
 ἐπὶ τῶν Ἰσθμῶν. Τὸ δερμάτιον μάνων καὶ οἱ ἄνδρες
 καὶ αἱ γυναῖκες. Ἡ ἀφοδότης τῶν ἵστο ἀναλόγως τῆς
 ευφροσύνης εἴτε εἰς χεῖρα εἴτε εἰς εἶδος καὶ ἀπο-
 μορῆν ἢ ὅποια ἐλέγετο μντοῦράδα.

Οἱ δερμάται διὰ τὰ προφυλάττουσιν τὰ χεῖρα τῶν
 ἢ διὰ τὰ πιάνουσιν περιεσπῆρα βιάχνα ἔφερον
 Ἰσθμῶν δάκτυλα τὰ ὅποια ἐλέγοντο λίκια ἢ
παλαμαρίες. διὰ τὰ μὴ πιάνεται ἡ μὲν τῶν

ἐξ ἡμῶν ἐκτετακτοὶ παλαιοὶ ἀφαιρῶν τὸ δερμάτιον
 ἤρχισεν δὲ ὁ δερμάτης ἡμῶν. Διὰ τὴν, Τεταρτην
 Παρασκευὴν. Τὰ δερμάτια βιάχνα ἂν δὴν ἵδαν
 Ἰσθμῶν τὰ ἄρηναν δύο-τρὶς ἡμέρας εἰς τὸ χω-
 ραεῖν διὰ τὰ Ἰσθμῶν. Ἐν συνεχείᾳ τὰ μετῆ-
 ρον εἰς τὸ ἄλωνα μάνοντας τὰ στίβα μὲτὰ
 μεγάλα πρὸς τὰ μέσα διὰ τὰ μὴ τὰ τρῶν τὰ
 πουλιά

Ἀλωνότοπος

Τὰ δερμάτια τῶν δημητριακῶν μεταφέρονται
 διὰ τῶν Ἰσθμῶν εἰς τὸ ἄλωνα. Τὰ τοιοῦτοῦν
 εὐρὸν ὁ ὅποιος λέγεται στίβα. Ὁ χώρος τοῦ ἄλ-
 ωνότοπος λέγεται ἄλωνότοπος. Στὰ χωράφια

υπαρχουν μονερα αλωνα και εκει γινεται ο χωρισμος του γεννηματος απο το αχυρον. Το αλωνι ανεκει εις μιαν οικογενειαν οπου ημπο-
ρουν να αλωνισουν και ξενοι. Το αλωνισμα αρχιζει τελος Μαιου δια το υπεραρι και
15 Ιουνιου - 15 Ιουλιου δια το σιταρι. Το αλω-
νι λεγεται χωματάλωνα και η κατασκευη του γι-
νεται ως εξης:

Καθαριζουν τον αλωνοτοπον με εαρωδρα απο
βουρλα και ελεια τον βρεχουν Ριχουν κοηρον
βοων η οποια στερεοποιετα και το αλωνι δεν
θρασκει χωματα η πετράδια. Το αλωνι εχει εχι-
μα πυκτικον και η τοσηδεργεις των δεματων
γινεται ακτινωειδωσ. Συνεχουν μακθην πολλά
ζωα με εχοντι απο το λαμρο τα οηοια περιέ-
ρονται και κατατασθουν τα σταχυα η τα μουνιά. Α-
λωνοετιδος δεν χρησιμοποιείται. Εν συνεχεια χρη-
σιμοποιουν το ντουχιεν το οηοιον ειναι ξύλινον
με κοτυρας πέτρας. Ετσι η εργασία γινεται πιο
γρήγορα και το αχυρο πιο λεπτο.

Ο τροπος της συνδεσεως πολλων ημων με εχοντι
απο το λαμρο λεγεται μουδελλα.

Ο αλωνισμος αρχιζει περι την 10^η η.μ. μέχρι
την 4^η η.μ. Ο θυρας κρατα εις το χερι του

ἓνα ἀλυνιστικὸν ἐργαλεῖον μὲ τὸ ὁποῖον κεντὰ
τὰ δένδρα ἀπὸ τὴν στίβαν καὶ τὰ ριχνεῖ εἰς
τὸ ἄλυνον ἢ ἐκορμίζει μὲ αὐτὸ τοὺς σταχυς.

Τὸ ἐργαλεῖον αὐτὸ εἶναι ἐπίμηκες ξύλινον μὲ
τρία δόντια τὸ μεῖζον μὲν πρῶτον καὶ λέγεται
εὐκτερόλ ἢ χαλοῦρ. Διὰ τὴν μαθοδιήγειν τῶν

ζῶων χρησιμοποιοῦται ἡ τεντερ μήκος δύο
μέτρων κατασκευασμένη ἀπὸ ξύλον πλατάνου ἢ
λευκάς. Ἐνα ἄλλωρα ἐπὶ τοῦ ἀλυνίου λέγεται
πίσσαρα καὶ τὴν ἡμέραν ἐλυνίζονται δύο ἄλλω-
ματα. Οἱ ἀλυνιστὲς σταχυεῖ πρὶν λιχνισθῶν

ὁ κορμίσκος λαμνί. Τὸν ἀλυνιστὴν καλεῖ οἱ Ἕλληες
ὁ γεωργὸς μὲ τὰ ἴδια τοῦ ξύλου

Παλαιότερον διὰ τὸν χωρὶς τὸν κορμὸν ἀπὸ
τοὺς σταχυς ἐχρησιμοποιοῦσαν τὸ κοπάνον ὁ ὁποῖος
ἦτο δρύϊνος μήκος 30 ἐκ.

Τὸ κοπάνισμα ἐγένετο ὑπὸ τῶν μετῶν μὰδε οἰκογε-
νίας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ οἰκτοῦ ὅπου ἔστρωσαν κα-
τω εἰς χῶμα χράμα ἢ τεοῦλια. Τὰ σταχυὰ τὰ ὁ-
ποῖα ἔκοπάνισον ἦσαν διαλεχμένα καὶ ὁ καρπὸς
δὲ ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ σπόρον. Σήμερον τὸ κο-
πάνισμα χρησιμοποιοῦται μόνον διὰ τὴν φανὴν καὶ
ρεβύθια. Ἀλυνιστικὴ μηχανὴ δὲν ὑπάρχει.

Λίχνισμα

Οι άλωνιζόμενοι σταχυες οι οποιοι λέγονται
λαρνί μαζεύονται με ένα ξύλινο φτυάρι το
συρτάρι εις ωρόν επιμηκεί. Έπάνω εις τον ωρόν
καρφώνουν ένα ξύλο το όποιον φέρει εις την
κορυφήν του τεμάχιον ύφασματος δια να δύνῃ
τον ευνόικον άνεμον. Το ύφασμα λέγεται αδι-
μτζούρα ή άτσουρα. Είναι ένα είδος άνιμοδιόκτου.
Το άνέμιον γίνεται με ένα ξύλινο φτυάρι
με 5 δόντια το λίχνιστρί. Το λίχνισμα έκτελεί
ο άνδρας τα δε χονδρά τεμάχια των σταχυών
τα οποια παραμένουν μέσα το λίχνισμα λέγο-
νται κότσαλα. Συνήθως δεύτερον άλωνισμα του
είπου ο όποιος περιέχει κότσαλα γίνεται με
την μπουδέλλα και όταν είναι πολλά χρει-
μοποιούν και το ντουγιέν. Το δεύτερο αυτό
άλωνισμα λέγεται απολώνισμα. Η διαλογή του
καρπού από τα παραμείναντα χονδρά τεμάχια
σταχυών γίνεται με το δρικόν. Τοῦτο είναι κό-
κκινο στρογγυλό το όποιον γίνεται από λαχάρες
λεπτές δερβάτινες ή από μωσές έντέρων. Σχη-
ματίζεται ο ωρός του καρπού και με ξύλινο
φτυάρι σχηματίζουν σταυρό και εις την κορυφήν
του ωρού μήτουν το λίχνιστρί. Έν συνεχεία

θυρίασαν σταυροειδῶς καὶ ἐκρύβοντο διὰ νὰ περάσῃ ὁ Χριστὸς νὰ εὐλογήῃ τὸ ἔθνος.

Ὅταν τὸ ἄλωνα ἦτο τελειωμένο ἐλήθανε ὁ οὐνοκτιστὴς ὁ ὁποῖος μετροῦσε τὰ βετριά καὶ ἔπαρνε τὸ ἓνα δέκατον. Διὰ τὴν μέτρησιν ἐκρημοφοροῦντο τὸ μισοκοίλι χωρητικότητος 5-6 ὀκάδων καὶ ἡ κρίνα (μισὸ μισοκοίλι). Κατόπιν ὁ καρπὸς ἀπεδνεύετο εἰς τὴν οἰκίαν εἰς τὴν πλατὴν (πέτρινο τυτράχωνον) ἢ τὸ ἀμπάρ (ξύλινο τυτράχωνον). Τὸ ἄχυρο ἀπεδνεύετο εἰς ἀποθήκην τῆς αὐλῆς ἢ ὅποια ἐλίχτετο ἀχυρῶν. Διὰ νὰ ἐκφράσῃ ἔθνος μᾶλλον μετὰ κινήσας τὰ εἶδη ἐπεχώριζε διὰ κρᾶν γιόρατος. Πρὶν τὸν ἑβραϊκὸν ἑκατὸν σταχυὸς τοὺς ὁποῖους ἐλήκεον σταυροειδῶς καὶ ἐτοποδετοῦσαν τοὺς σταυροὺς ἐπὶ τοῦ τῶν θυρῶν. Ἐλήκεον ἐπίσης καὶ τοὺς σταχυὸς θουρκοδικῆς καὶ διαφοραχειροτεχνικά ἔργα.

ΠΥΡΑΙ

Τὸ ἔθνος τοῦ ἀναμματος φωτιάς εἰς τὸ ὑπαίδρον ἐξαπολούθει νὰ γίνεται μέχρι ὁμήριον κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς 31^{ης} Αὐγούστου Παλαιότερον ἦναπτον πυρὰν ἀπὸ τὴν Μ. Πέμπτην μέχρι τοῦ Μ. Σάββατον ὅπου ἑκαίετο τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα. Ἔστιναν ἓνα κορμὸν ὑψηλοῦ δένδρου, εἰς τὴν ρίζαν τοῦ ἐτοποδε

τοῦσαν Ξηρά κλαδιά καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ κορφοῦ
ἔβασαν ἀχυρένιο ὄροισμα τοῦ Ἰούδα τὸ ὁποῖον
ἔκαλον Σήμιρον τὸ ἔδρυον αὐτὸ ἐξέλιπεν.

Ἡ φωτιά ἡ ὁποία ἀνάπτεται κατὰ τὸ ἐσπέρας
τῆς 31^{ης} Αὐγούστου λέγεται κάφαλα ἢ ἄϊκος.

Τὸ ἀναμφα γίνεται κατὰ τὰς βραδυνας ὥρας
εἰς μεντρικά σημεῖα τοῦ χωρίου ἰδίως εἰς τρι-
στρατα Παλαιότερον τὸ ἀναμφα ἐγίνετο ὑπὸ τῶν
ἡλικιωμένων σήμερον ὑπὸ τῶν ἐφήβων.

Τὰ Ξύλα καὶ τοὺς θάρνας συλλέγουν τὰ
παιδιά. Πηγαίνουν καὶ παίρνουν τὰ κλαδιά, ἀ-
πὸ ἐπίπια τὰ ὁποία ἐτρέφον μεταδοκίμους.
Πολλὲς φορές μπαίνουν καὶ εἰς τὰς αὐλας βι-
τιῶν καὶ κλέπτουν Ξηρά κλαδιά.

Κατὰ τὴν πυρὰν διὰ τὸ καύσιμο τοῦ ὄροισ-
ματος τοῦ Ἰούδα ἐπήγαυνε ὁμάδα παιδιῶν
καὶ ἔκοβε τὸν κορφὸν ἀπὸ δάσος καὶ ἐ-
μάζωνον Ξηρά κλαδιά τὰ ὁποία ἔφερον εἰς
τὸ χωριό. Ἐπειδὴ τὸ χωριὸν ἔχει δύο ἐκκλη-
σίας ἔκαλοντο δύο ὄροίσματα. Καὶ πολλὰς φορές
ἡ μία ὁμάδα προσηλαδοῦσε νὰ κλέψῃ τὰ Ξύλα
τῆς ἄλλης ὁμάδος. Πολλὰκις ἤρχοντο καὶ
εἰς τὰ χέρια.

Κατὰ τὸ ἐσπέρας τῆς 31^{ης} Αὐγούστου ἀνάπτουν

φωτιαν εἰς τριεταρο τὴν ὁποίαν παρακολουθοῦν
 μικροὶ καὶ μεγάλοι. Πολλοὶ ὁράδαι ἀνίστανται
 τὴν φωτιαν μόλις ἐμφανισθοῦν εἰς τὸν οὐρανὸν
 τρία ἄστρα. Ὅταν ὑποχωρήσῃ ὁ λίθος ἡ φωτιά εἰς
 ἕνα βάσει μία πέτρα εἰς τὸ κεφάλι του καὶ ἕνα
 εἶδω εἰς τὴν μέση του καὶ πηδᾷ πρὸς τρεῖς φορές
 λέγοντας τὰ ἑξῆς «Σιδεροκέφαλοι» ἢ «Ὀδο
 βαρὺ ἡ πέτρα καὶ τὸ εἶδω νὰ βαρῶ τ' πατέρα
 ἢ κίβιν» (πορτογάλι) ἢ «Πέτρα ἐπὶ κεφαλὴ εἶδω
 ἐστὶ μέγ' ὅλα τὰ κακὰ νὰ τὰ μαῆτ ἡ φωτιά
 λένε καὶ τὸ ἑξῆς ὁράς τ' ὡς καλῶς τὸν Ἄζτο.

Τὴν κατὰ μὲν φέρεις, Στὸν καὶ πορτογάλι καὶ
 κατὰ σταφύλια καὶ λαχὸν πούδαρι. Ἐνταῦθα τὴν
 πέτρα δὸκα ἐπὶ ποδαρὶ μὲν ἔτρεχε τὸ αἷμα
 βάν τὸ σωλινάρι. Πού δα κοιμηθοῦμε, Στὸν
 παπὰ τὸ θῆτι. Ὁ παπὰς μαλῶνει καὶ ἡ γὰρ
 μουτσαλῶνει.

Ρίχνουν τὴν πέτρα καὶ τὸ εἶδω εἰς τὴν
 φωτιά καὶ φώγουν χωρὶς νὰ γυρίσουν νὰ ἴδω
 πίσω τους. Καλοῦν τὰ βεσφάνια τῆς Πρωτοφραγίας
 καὶ τὰ κορίτσια φυλάτουν τὴν βιάκτη καὶ τὴν
 βάσαν πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα τους τοῦ Ἀγίου Ἰωάν-
 νου, διότι πηγαίνει ἡ μοῖρα καὶ γράφει ἐπάνω
 ἕνα γράμμα. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γράμμα ἀρχίζει τὸ

ὄνομα τοῦ παλληκαριοῦ τὸ ὁποῖον δὲ πανδρεῖδα
 ἔπλεον εἰς τὴν ἀνδραμίαν ρίχνουν ἕνα ἐκόρδο
 καὶ μόλις ψιθεῖ τὸ τρῶνε διὰ νὰ μὴ τοὺς πιά-
 νη ἢ βασκανία ἢ διὰ νὰ μὴ τοὺς δαγκάνουν
 τὰ βλαβερά ἐρητὰ. Πολλοὶ ἕνα κομμάτι ἐκόρδου
 τὸ βάθουν εἰς τὸ αὐτί τοῦ, διὰ νὰ μὴ ἀρ-
 ρωετῇσαν.

Πληροφορηται

α) Ἰωάννης Καραβασιλῆς τοῦ Χρυσόστομου,
 ἐτῶν 67, Γ' Δημοτικοῦ, τόπος καταγωγῆς
 Ἀντιββα - Λέσβου

β) Ζαρητάρης Φύτιος τοῦ Χρυσόστομου,
 ἐτῶν 70, Ε' Δημοτικοῦ, τόπος καταγωγῆς
 Ἀντιββα - Λέσβου

Συλλογεὺς

(Πάτροκλος Π. Παντεάκης, διδάσκαλος

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ 20-12-1969
 ἕως 12-2-1970).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ